

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 40/2011-17

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 25. januára 2011 predbežne prerokoval sťažnosť M. M., t. č. vo väzbe, a advokáta JUDr. J. B., G., zastúpených advokátom Mgr. R. T., B., vo veci namietaného porušenia ich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a 4, čl. 35 ods. 1 a 2, čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 6 ods. 3 písm. c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajskej prokuratúry v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Kn 13/2010 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. M. a JUDr. J. B. **o d m i e t a** pre neprípustnosť.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola faxom 29. novembra 2010 a 3. decembra 2010 poštou doručená sťažnosť M. M. a JUDr. J. B. (ďalej len „sťažovatelia“, resp. „sťažovateľ v 1. rade“ alebo „sťažovateľ v 2. rade“), ktorou namietali porušenie svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a 4, čl. 35 ods. 1 a 2, čl. 46

ods. 1, čl. 47 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 6 ods. 3 písm. c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) postupom Krajskej prokuratúry v Žiline (ďalej len „krajská prokuratúra“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Kn 13/2010 v súvislosti so zamedzením vstupu zamestnanca sťažovateľa v 2. rade 19. apríla 2010 do objektu Ústavu na výkon väzby Žilina (ďalej len „ústav na výkon väzby“) pre účely vykonania porady so sťažovateľom v 1. rade.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že medzi sťažovateľmi bola 7. januára 2010 uzavretá zmluva o poskytovaní právnych služieb (ďalej len „zmluva“), pričom hodinová odmena bola dohodnutá v prípade poskytovania právnej služby sťažovateľom v 2. rade osobne v sume 100 € alebo prostredníctvom jeho zamestnanca v sume 50 € (bez dane z pridanej hodnoty).

Uznesením vyšetrovateľa Oddelenia vyšetrovania v Trnave „*Odboru Západ Úradu boja proti organizovanej kriminalite Prezídia PZ z 13. 07. 2009 ČVS: PPZ-112/BOK-Z-2008*“ bolo sťažovateľovi v 1. rade vznesené obvinenie pre prečin krivej výpovede a krivej prisahy podľa § 346 ods. 1 Trestného zákona.

Pri svojom výsluchu si 2. apríla 2010 sťažovateľ v 1. rade zvolil za svojho obhajcu v trestnom konaní sťažovateľa v 2. rade.

Uznesením Okresného súdu Považská Bystrica sp. zn. 0 Tp 16/2010 z 3. apríla 2010 v spojení s uznesením Krajského súdu v Trenčíne z 15. apríla 2010 sp. zn. 23 Tpo 12/2010 bol sťažovateľ v 1. rade vzatý do väzby, ktorý 19. apríla 2010 vyslovil súhlas, aby ho mohol v ústave na výkon väzby zastupovať zamestnanec sťažovateľa v 2. rade.

Dňa 16. apríla 2010 sťažovateľ v 2. rade uzavrel s Katarínou Micháľkovou ako zamestnancom dohodu o pracovnej činnosti, v ktorej bol dohodnutý druh práce–právny

asistent, a ktorej bol 19. apríla 2010 v sprievode sťažovateľa v 2. rade zamedzený vstup do objektu ústavu na výkon väzby.

Sťažovateľ v 1. rade preto podaniami z 30. apríla 2010 a 3. mája 2010 žiadal Okresnú prokuratúru Žilina (ďalej len „okresná prokuratúra“) o preskúmanie zákonnosti odopretia vstupu zamestnankyne do ústavu na výkon väzby.

Oznámením okresnej prokuratúry č. k. 3 Pn 1/10-49 z 24. mája 2010 bolo sťažovateľovi v 1. rade oznámené, že ústav na výkon väzby postupoval v súlade so zákonom.

Sťažovatelia sa preto podaním z 23. augusta 2010 na krajskej prokuratúre opakovaným podnetom domáhali preskúmania zákonnosti postupu okresnej prokuratúry, ktorá oznámením z 20. septembra 2010 sťažovateľovi v 1. rade oznámila, že prokurátor nezistil dôvod na prijatie opatrenia na nápravu.

Porušenie svojich práv (práva na spravodlivé súdne konanie, práva na právnu pomoc a práva na obhajobu [čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 ústavy, čl. 6 ods. 1 a čl. 6 ods. 3 písm. c) dohovoru] vidí v tom, že podľa zákona č. 221/2006 Z. z. o výkone väzby v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o výkone väzby“) obvinený v ústave má právo stýkať sa osobne s obhajcom bez prítomnosti tretej osoby a tiež jeho obhajca môže pri zastupovaní klientov dať sa zastúpiť (advokátskym koncipientom, alebo aj iným zamestnancom) pred orgánmi verejnej moci a inými právnymi subjektmi, za čo mu patrí odmena.

Z oznámenia krajskej prokuratúry vyplýva, že sa stotožnila so zužujúcim výkladom ustanovenia § 18 zákona o výkone väzby, a za osoby, ktorých osobný kontakt nad rámec režimu návštev zákon predpokladá, sú z okruhu osôb poskytujúcich profesionálne právne poradenstvo doslovne len obhajca, resp. advokát (a v zákonom vymedzených prípadoch koncipient), čo nie je podľa sťažovateľov správne a ide o „zužujúcu interpretáciu“, aj s ohľadom na niektoré ustanovenia zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene

a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o advokácii“).

Vzhľadom na to sa sťažovatelia domnievajú, že ústav na výkon väzby a krajská prokuratúra „nevpustením zamestnankyne zároveň zasiahli neoprávnene do práva sťažovateľa v 2. rade na uskutočňovanie inej zárobkovej činnosti, keďže je nútený vykonávať obhajobu sťažovateľa v 1. rade spôsobom, ktorý nepovažuje za účelný a hospodárny. Zároveň zasiahli aj do jeho práva vlastníť majetok, keď sťažovateľ v 2. rade je nútený vykonávať porady so sťažovateľom v 1. rade osobne, hoci časť z nich mohol uskutočniť prostredníctvom zamestnankyne a ušetrený čas mohol venovať odplatnému poskytovaniu právnych služieb iným klientom a zhodnotiť tak svoj majetok. Rovnako bolo zasiahnuté aj do práva sťažovateľa v 1. rade vlastníť majetok, keď tento je nútený vynakladať väčšie finančné prostriedky za poskytnuté právne služby osobne sťažovateľom v 2. rade, než aké by vynaložil v prípade poskytovania právnych služieb sťažovateľom v 2. rade prostredníctvom zamestnankyne, čo vyplýva z bodu 3.1 Zmluvy.

Z týchto dôvodov boli zároveň porušené práva sťažovateľov vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1, ods. 4 Ústavy SR a podľa čl. 1 Dodatkového protokolu č. 1 k Dohovoru a právo sťažovateľa v 2. rade uskutočňovať inú zárobkovú činnosť podľa čl. 35 ods. 1, ods. 2 Ústavy...“.

Na základe uvedeného sťažovatelia navrhli, aby ústavný súd po prijatí ich sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„1. Krajská prokuratúra Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Kn 13/10 porušila základné právo sťažovateľa v 1. rade na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, základné právo sťažovateľa v 1. rade na právnu pomoc podľa čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, základné právo sťažovateľa v 1. rade na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a základné právo sťažovateľa v 1. rade obhajovať sa s pomocou obhajcu podľa vlastného výberu podľa čl. 6 ods. 3 písm. c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Krajská prokuratúra v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Kn 13/10 porušila základné práva sťažovateľa v 1. rade a sťažovateľa v 2. rade vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 20 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 1 Dodatkového protokolu č. 1 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a základné právo sťažovateľa v 2. rade uskutočňovať inú zárobkovú činnosť podľa čl. 35 ods. 1 a čl. 35 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

3. Krajskej prokuratúre Žilina sa zakazuje pokračovať v porušovaní označených základných práv sťažovateľa v 1. rade a sťažovateľa v 2. rade.

4. Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva sťažovateľovi v 1. rade ako primerané finančné zadostučinenie peňažnú sumu vo výške 5 000 €, ktorú mu je povinná zaplatiť Krajská prokuratúra Žilina do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva sťažovateľovi v 2. rade ako primerané finančné zadostučinenie peňažnú sumu vo výške 5 000 €, ktorú mu je povinná zaplatiť Krajská prokuratúra Žilina do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

6. Krajská prokuratúra Žilina je povinná uhradiť trovy konania k rukám advokáta Mgr. R. T., so sídlom B. do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu“.

Sťažovatelia tiež žiadajú o anonymizáciu ich mena a priezviska v rozhodnutiach ústavného súdu sprístupňovaných na internete alebo uverejňovaných v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky.

II.

Ústavný súd je podľa čl. 127 ods. 1 ústavy oprávnený konať o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom

súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Predmetom sťažnosti sťažovateľov je to, že krajská prokuratúra v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Kn 13/10 porušila základné právo sťažovateľa v 1. rade na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, na právnu pomoc podľa čl. 47 ods. 2 ústavy a na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a právo obhajovať sa s pomocou obhajcu podľa vlastného výberu podľa čl. 6 ods. 3 písm. c) dohovoru, ako aj vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy a právo podľa čl. 1 dodatkového protokolu, ako aj základné právo sťažovateľa v 2. rade vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy a uskutočňovať inú zárobkovú činnosť podľa čl. 35 ods. 1 a 2 ústavy a jeho právo podľa čl. 1 dodatkového protokolu.

Porušenie svojich práv vidia sťažovatelia jednak v arbitrárnosti, ale i nesprávnej a zužujúcej aplikácii a výkladu ustanovení zákona o výkone väzby a zákona o advokácii, ku ktorému malo dôjsť postupom krajskej prokuratúry pri riešení ich podnetu na preskúmanie zákonnosti postupu ústavu na výkon väzby.

K tomu ústavný súd poznamenáva, že v zmysle ustanovení § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na použitie ktorých je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

Zmyslom a účelom tejto zásady je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04).

To znamená, že sťažnosť podľa čl. 127 ústavy možno ústavnému súdu podať spravidla iba vtedy, ak sťažovateľ ešte pred jej podaním vyčerpal všetky právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho práva poskytuje. V opačnom prípade je sťažnosť neprípustná.

Sťažovatelia v sťažnosti podanej ústavnému súdu namietajú, že krajská prokuratúra pri výkone svojej právomoci urobila arbitrárny (zužujúci) výklad zákona o výkone väzby resp. zákona o advokácii, keď neumožnila návštevu sťažovateľa v 1. rade vo väzbe zamestnankyňou sťažovateľa v 2. rade.

Podľa § 17 ods. 1 zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o prokuratúre“) prokurátor vykonáva svoju pôsobnosť v trestnom konaní v rozsahu ustanovenom osobitnými zákonmi.

Podľa § 17 ods. 2 písm. a) zákona o prokuratúre prokurátor najmä vykonáva dozor nad zachovávaním zákonnosti v prípravnom konaní.

Podľa § 31 ods. 1 zákona o prokuratúre prokurátor preskúmava zákonnosť postupu a rozhodnutí orgánov verejnej správy, prokurátorov, vyšetrovateľov, policajných orgánov a súdov v rozsahu vymedzenom zákonom aj na základe podnetu, pričom je oprávnený vykonať opatrenia na odstránenie zistených porušení, ak na ich vykonanie nie sú podľa osobitných zákonov výlučne príslušné iné orgány.

Podľa § 31 ods. 2 zákona o prokuratúre podnetom sa rozumie písomná alebo ústna žiadosť, návrh alebo iné podanie fyzickej osoby alebo právnickej osoby, ktoré smeruje k tomu, aby prokurátor vykonal opatrenia v rozsahu svojej pôsobnosti, najmä aby... vykonal iné opatrenia na odstránenie porušenia zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov, na ktorých vykonanie je podľa zákona oprávnený.

Podľa § 34 ods. 1 zákona o prokuratúre podávateľ podnetu môže žiadať o preskúmanie zákonnosti vybavenia svojho podnetu opakovaným podnetom, ktorý vybaví nadriadený prokurátor (§ 54 ods. 2).

Podľa § 34 ods. 2 zákona o prokuratúre ďalší opakovaný podnet v tej istej veci vybaví nadriadený prokurátor uvedený v odseku 1 len vtedy, ak obsahuje nové skutočnosti. Ďalším opakovaným podnetom sa rozumie v poradí tretí a ďalší podnet, v ktorom podávateľ podnetu prejavuje nespokojnosť s vybavením svojich predchádzajúcich podnetov v tej istej veci.

Podľa § 35 ods. 1 zákona o prokuratúre pri vybavovaní podnetu je prokurátor povinný prešetriť všetky okolnosti rozhodné na posúdenie, či došlo k porušeniu zákona alebo iného všeobecne záväzného právneho predpisu,... či môže... vykonať iné opatrenia, na ktorých vykonanie je podľa zákona oprávnený.

Podľa § 35 ods. 3 zákona o prokuratúre ak prokurátor zistí, že podnet je dôvodný, vykoná opatrenia na odstránenie porušenia zákona a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov podľa tohto zákona alebo podľa osobitných predpisov.

Podľa § 54 ods. 1 písm. c) zákona o prokuratúre za nadriadeného prokurátora sa považuje prokurátor generálnej prokuratúry a príslušný krajský prokurátor, ak ide o prokurátora krajskej prokuratúry.

Citované ustanovenia zákona o prokuratúre nasvedčujú tomu, že proti vybaveniu žiadosti sťažovateľa o preskúmanie postupu krajského prokurátora mali sťažovatelia

možnosť podať podnet na preskúmanie zákonnosti tohto vybavenia príslušnému krajskému prokurátorovi alebo prokurátorovi Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „generálna prokuratúra“). Z obsahu sťažnosti podanej ústavnému súdu však nevyplýva, že by tak sťažovatelia urobili.

Vyčerpanie týchto právnych prostriedkov je v zmysle § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde podmienkou konania vo veci individuálnej ochrany základných práv a slobôd pred ústavným súdom (napr. I. ÚS 256/05, IV. ÚS 126/07).

K osobitným zákonom, na ktoré sa odkazuje v § 17 ods. 1 zákona o prokuratúre, patrí aj zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“).

Podľa § 230 ods. 1 Trestného poriadku dozor nad dodržiavaním zákonnosti pred začatím trestného stíhania a v prípravnom konaní vykonáva prokurátor.

Ústavný súd zotrváva v súlade so svojou doterajšou judikatúrou na tom, že každý sťažovateľ je pred podaním sťažnosti ústavnému súdu povinný vyčerpať všetky právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na použitie ktorých je oprávnený podľa osobitných predpisov (napr. III. ÚS 152/03, IV. ÚS 126/07).

Z uvedeného dôvodu sťažnosť sťažovateľov ústavný súd odmietol pre neprípustnosť podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde v spojení s § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

V súvislosti s námietkou o porušení napr. práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajskej prokuratúry je nad rámec ešte potrebné poznamenať, že konania, v ktorých vykonáva dozor orgán prokuratúry v prípravnom konaní, nie sú konaniami o trestnom obvinení a ani konaniami o občianskych právach alebo záväzkoch, ako to vyžaduje citovaný článok dohovoru. Konaním krajskej prokuratúry preto podľa názoru ústavného súdu nemohlo v žiadnom prípade dôjsť

k porušeniu čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako sa to domnievajú sťažovatelia. Preto je sťažnosť v tejto časti aj zjavne neopodstatnená (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde) a napokon, pokiaľ ide o namietané porušenie základných práv sťažovateľa v 2. rade, ústavný súd poznamenáva, že jeho sťažnosť je v tejto časti podaná aj zjavne neoprávnenou osobou, pretože ústav na výkon väzby neumožnil vstup inej osobe, ktorá nie je ani sťažovateľkou v konaní pred ústavným súdom.

Vzhľadom na skutočnosť, že sťažnosť sťažovateľov bola ako celok odmietnutá, neprichádzalo do úvahy rozhodovať o ich ďalších požiadavkách uvedených v sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. januára 2011